Huszár Ágnes

BALFÁCÁN

PÁRATLAN OLDAL - LXIV. évfolyam, 50. szám, 2020. december 11.

Levelet írt a magyar miniszterelnök Manfred Webernek, az Európai Néppárt frakcióvezetőjének. A levél tételmondata így hangzik: „A németek sok mindent kértek már tőlünk, magyaroktól a történelem során, de Ti vagytok az elsők, akik balfácánnak is néztek bennünket.”

Nyelvészként az jutott elsőnek eszembe, hogyan ülteti át Goethe nyelvére a megbízott fordító ezt a mondatot, különösen kulcsszavát, a *balfácán*t. Nem lesz könnyű dolga. Az elektronikus szótár elsőként a *Flasche* és a *Panscher* szavakat kínálja. Az elsőnek eredeti jelentése: palack, az utóbbit nem kell magyarázni, a magyarba is átszivárgott *pancser* írásmóddal.

De hol vannak ezek a magyar eredeti ízétől, zamatától, frappáns képszerűségétől? Az összetett magyar szó előtagja a balkezűséggel – népiesen: balogsütiséggel – van kapcsolatban. Azok a kifejezések, amelyekben előfordul, valami helytelenre, rosszra utalnak, például balkézről született a gyereke, balul sült el az ötlete, egy része pedig magát a végzetet idézi: baljóslatú, balsors.

A szó második tagja sem a díszes tollazatú, ízletes húsú szárnyasra utal, hanem bizony a férfi nemiszervre. Ezt helyettesíti eufemisztikus módon a hangzásában hasonló madárnévvel. Szerencsétlenül ügyetlenkedő emberre mondják. „Mi nem vagyunk azok”, szögezi le levelében a miniszterelnök.

De milyen jelzőt használna a levélíró a címzettre magára? Hogyan hívják azt, aki a másik feltételezett ostobaságát kihasználva olyat kér tőle, ami annak nemcsak hogy nem előnyös, hanem kifejezetten káros?

Nem irigylem a diplomáciai tolmácsokat.